ఓట్ల దయ్యాము

(ఒక కల్పిత కథ)

రాజా వాసిరెడ్డి శ్రీ దుర్గా సదాశివేశ్వర ప్రసాద బహద్దరు గారు

ఒకినాడు ఉదయాన మైలాపూరులో ఇద్దరు పురుషులు మద్రాసంతా కలియ దిరుగుచుండిరి. వారిలో ఒకడు ఒడ్డూ పొడుగూ గల నల్లగా బర్రగా కొంచెము వర్చస్విగా నున్నాడు. అతడువేసిన సూటు, హేటు, బూటు, లక్షణాలు చూస్తే ఆయనొక దొరగారి లాగుంటాడు. మాటలలో నడకలో గూడా దొరల్ని అనుకరించాలెనని చూస్తాడు. కాని అది పట్టుపడుతుంది; శతప్రయత్నాలు పెట్టినా స్వభావం మారుతుంది; పైగా ఆయన మాటలు వింటే ఎక్కువ ఆంగ్లభాషా జ్ఞానం ఉన్నట్టూ కనుపడదు. ఎందుకో యింతశ్రమ; ఊపికారపు అనుకరణము; వింత విన్యాసము. ఇన్ని తంటాలు పడ్డా ఆ తెల్లతోలుమాత్రం లభించలేదు. ఆయిద్దరిలో ప్రధానుడీయనే ననుకొంటె. అయినా రెండవవాడప్పుడప్పుడు యీయనమీద విసుగుకొంటుండేవాడు. వాడు "ఏం సామి! ఎందమాత్రవీడు మీకు పుడికాదు." అని వచ్చీరాని అరవతెనుగులో పలుకుతూ ఉండే మాటలవల్ల వాడొక బ్రోకరని మొదటివానికి యింటికొరకు తిరుగుతూ ఉన్నారని మన మూహింపవచ్చును.

బ్రోకరిల్లు త్రిప్పిత్రిప్పి విసిగి లోలోపల గొణుగుకొంటూ మైలాపురంలో ఒకబంగాళాకు తీసుకొనివెళ్లినాడు. ఆబంగాళాచాల పెద్దది. వెలుతురూ గాలీ బాగా వస్తున్నవి. ఎండిపోతూపోతూ ఉన్న పూలచెట్లు, క్రోటన్లు ఉన్నవి. ఆపైన తోటగూడా ఉన్నది. కుళాయిలున్నవి. అంతా బాగానే ఉన్నది. అయితే యొందువల్లనో కాని యింటినిండా గబ్బిలా లున్నవి. ఎక్కడ జూచినా పెంటే. ఎవరూ ఊడుస్తున్నట్టూ లేదు. ఆబంగాళాను చూచేచూడడంతోనే మన నల్లదొరగారి కేమి తోచినదోగాని ఇది యిట్లాయొందుకున్నదా అని యేమాత్రం ఆలోచించలేదు. ఆత్రముతో 'అద్దె యెంత' అద్దె యెంత? అన్నాడు. "ఇంత మాత్రపిశాచి వీడునా యీ కాలానికి రొంబ యిష్టమైంది." అనుకొని "ఏమండి అద్దె నెలకు ఏబత్తు రూపాయి దా జొను" అన్నాడు దొరగారు "శేషు మన అదృష్టం యింత చౌకలో యింత సౌకర్యమైన యిల్లు దొరికి చిక్కుతుంది" అని సంతోషిస్తూ "ఇంకొక మాటేమైనా ఉన్నాదా?" అన్నాడు. "మాటగీట ఏం లేదుగాని ఏం సామీ; యింటి పెద్ద రింటుండే; ఏబత్తు రూపాయి మొక్కు వంటారే" అన్నాడు బ్రోకరు. దొరగారు సరే అని ఒప్పుకొని యింటివాండ్లకు 3 ఏండ్లకు అద్దెకరారు వ్రాసి యిచ్చినాడు. బ్రోకరు కేదో చేతిలో పెట్టినాడు. వాడది చాలదంటాడు తానిస్తానన్నదే అంతంటాడు దొర. చివరకు పెద్దమనుష్యులు చెప్పినట్లు విని బ్రోకరును బలవంతంమీద తృప్తిపరచి పంపినాడు. దొర ఆ యింటి తాళపుచెవి తీసుకున్నాడు. తెల్లవారి సామానులతో గూడ వచ్చి ఆ యింటిలో ప్రవేశించినాడు.

"పాప మీయన నెవరో మోసపోయి వచ్చి యీ దయ్యాలకొంపలో కాపురం పెట్టినాడు. ఎలా నెగ్గుతాడో యేమో" అని వీథివారు గుసగుస లాడుతూ ఉండేవారు. కాని యెవరూ ఆయనతో చెప్పలేదు. ఆయనతో ఎవరికీ పరిచయం ఉన్నట్టు కనుపడదు ఆయన అవీథికేకాకుండా ఆయూరికే క్రొత్తవాడు లాగుంది. లేకపోతే ఆయన యింటికి స్నేహితు లెవరైనా రారా? ఆయ నేస్నేహితునైనా చూడబోడా? ఆయన పుట్టూ పూర్వోత్తరము లెవరికీ తెలియవు. ఉద్యోగం సద్యోగం ఏమీ ఉన్నట్టూ కనపడదు. ఏదీ లేకపోయినా చేతిలో డబ్బుమాత్రం మెదులుతూనే

ఉండేది. అది చూచి లేరసంపాదనగాళ్లు, కబుర్లరాయళ్లు, బడాయికోర్లు, బసితెప్పజాగాళ్లు, ఆయనచుట్టూ చేరినారు. ఆయననూరక పొగడుతూ ఉండేవాళ్లు. స్తోత్రపాఠాలు వినడమంటే ఆయనకు సర్దా.

అయితే వారీవర్గాలకొంపకు రావడానికి కొంచెం జంకుతూనే ఉండేవారు. ఒకనాడు దొరగారితో ఆకాస్తా పళ్లబాడినారు. ఆయనా ఆమాట వినడంతోనే కొంచెం గాభరా పడ్డాడు. కాని ఆత్మసందేశాలు గ్రహించే రాయబారాల ఉపన్యాసాలు విన్నప్పటినుండి పవర్గాలతో మాట్లాడవలెనని ఆయన ఉత్సాహాలపడుతూ ఉండేవాడు. ఆ సంగతులన్నీ తన స్నేహితులకు చెప్పి తర్వాతేదులెక్కన్నాడు. ఆ సమాధానాలతో వారికి సందేహపేపరు తీరుతుందీ? అయినా దెబ్బమీద తీపునేత రావడం మానలేకపోయినారు. ఈసందికేలో దొరగారిచరిత్ర మేమిటో మెల్లగా తీసినారు. ఈయన గోదావరిజిల్లా వాడట. రెండో మూడో బేవారసు ఆస్తులు యీయనకు సంక్రమించినవట. అది చేతిలో పెట్టుకొని పట్టణంలో సజ్జగా కాలంగడుపుటకు చేరినాడట. పేరు రాజారావట. మనకు కావలసిన దంతవరకే. ఇక మనము రాజారావందాము.

ఇంట్లో నౌకర్లు చాకర్లను బలంచేసినాడు. ఆయన యిల్లు యెప్పుడూ సుగ్రదానసమయంలో ఆదివ్యప్రదేశములాగున గడబిడగా ఉంటున్నది. ఎప్పుడూ విందులే ఎప్పుడూ డేన్సు వినోదాలే; ఇన్ని ఉన్నా, ఆయనకు ఇంట్లో స్త్రీయులైన ఆడవాళ్లెవరూ లేరు. 'పాపమేలా అవస్థపడుతూ ఉన్నాడా' అని ఆలోచిస్తారేమో? బోలెడు డబ్బుపెట్టి రాగిబొమ్మ రామానుజులను, పిల్లిబొమ్మ ప్రియురాండ్రను, తెల్లమొగపు దివ్యకాంతలను చేరదీసినాడు. క్రొత్త సావాసగాండ్రూ, తానూ అద్భుతమైన ఆసీనుసరుకుతో ఆనందిస్తూ ఉండేవాడు: వీటితోపాటు ఉండదగిన షోవకాలు అన్నీ అలవాటైనవి. అసల్ రకపు చించ్రిడీ స్నేహితులు దొరికినారు. చేతిలో ధనం పుష్కలంగా ఉన్నది. భూమి ఆకాశాలు ఏకశాశం వేయవచ్చు ననుకొంటుండేవాడు రాజారావు. ఆయనకు ఏదైనా అధికారం సంపాదించాలె నని బుద్ధి పుట్టింది. అది తనస్నేహితులతో చెప్పినాడు. వారు కూడ సెబాసన్నారు. అందుకు పెద్దపెద్దవాళ్ల స్నేహం చేయవలెనని అందరూ తీర్మానించినారు. దానికి మార్గమేమిటా అని ఆలోచించినారు. స్పెన్సర్ డి. ఏంజిలిస్ వగైరా హోటళ్లకు, యూరోపియన్ క్లబ్బులకు, అలవాటైనారు. వీచివెంట షికార్లు సాగించినారు. మెసానిక్ లాడ్జిలో మెంబర్లైనారు. రాజారావు విప్పటికొక స్నేహితుని సంపాదించినాడు. ఆయన ఒక పెద్ద ఉద్యోగిఅల్లుడు. అల్లుడంటే అంకుశమేకదా! ఆయనద్వారా ఉద్యోగానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు రాజారావు. ఆ ఉద్యోగిఅల్లుడు అదిగో యిదిగో అని తిరిస్తూ డబ్బు వడివేస్తున్నాడు.

ఇంతలోనే ఆఫీషన పంచాయితీకోర్టు ఎన్నికలు వచ్చినవి. అందులో మెంబరైతే బాగా ఉంటుందని స్నేహితులంతా రాజారావుకు సలహా యిచ్చినారు. అసలే ఉద్యోగపు పిచ్చిలో ఉన్న రాజారావుకు అది పక్కని సలహాగా తోచింది. ఎన్నికల సన్నాహం సాగించినాడు. ఈ ఎన్నికలకు ఓటర్లుగా అభ్యర్థుల నియోజనం మొదలైన చిల్లర కర్మకాండ యేమీ లేదు గదా! చలగలవాడెల్ల తగినవాడే. మొలత్రాడు కట్టినవాడెల్ల మొనగాడే. ఇదంతా ఎందుకు? మూతిమీద మీసమున్నేసరి మొగసిరివాడే. ఓటేయటానికి యోగ్యతాడెటు నాపిబ్రలోనిని బుగర్దైనాసరే.

ఎన్నికరోజు వచ్చినది. ఆనాడు రాజారావు తన సహచరులను ఊరుమీద విడిచినాడు. వారు విజృంభించి అదరించి బెదరించి అంపరి నొక్కదొక్కిన తోలినారు. రాజారావు వారికి సంతర్పణచేసి, సోడాపానీయముతో "తృప్తాస్మః" అనిపించి తమలపాకు బీడాలతో భూరిదక్షిణలు సమర్పించుకొని ఎన్నికలమహాయజ్ఞము జరిగించినాడు. రాజారావు కంతటితో తృప్తి గాలేదు. ఎందుకంటే కొంచెం ఊహాపోహలుగలవాళ్లు తనవద్దర తల లెగురవేసి తనప్రతిపక్షికే ఓటిస్తారేమోనని ఆయన కనుమానం. అందుచేత ఆగమతంతుగూడా ఆచరించ వలెననుకొన్నాడు. తన శ్రీరామసేనకు చెవిలో ఏమో ఊదినాడు. ఈమారు వారు ఎలుకలసంపు, ఏనాదిసంపు, కత్తెరసంపు, కసాయిసంపు, దోసంగిసంపులనుగూడా పెట్టి,

తాగించి, తలకు కై పెక్కించి, తంపనాలుపాడించి లాగుకొనివచ్చినారు. ఈవిధంగా వారిచేత ఎన్నికల వరిడీ మహాలక్ష్మి నోములు నోపించినాడు. దానితో తనకు ఓట్లు వెల్లికొల్లలుగా వచ్చినవి. రాజారావు నెగ్గినాడని ఎన్నికల అధికారి ప్రమరించినాడు.

రాజారావుకు ఆశ అంతతో ఆగలేదు. ఆపంచాయితీకోర్టుకు ప్రెసిడెంటు కావలెననుకొన్నాడు. అయితే మైలాపూరం పెద్దపెద్దలాయర్లకు ఉనికిపట్టే. సాధారణంగా వాళ్లంతా స్వరాజ్యపక్షంవారై ఉంటారే. తనకక్కడ స్థానముంటుందా అని దిగులుపడ్డాడు. ఫరవాలేదులెమ్మని స్నేహితులు ధైర్యంచెప్పి ఆయనను లాయర్లదగ్గరకు తీసికొనివెళ్లినారు. రాజారావు లాయర్లతో తనస్థితి నిట్లు చెప్పుకొన్నాడు:— "అయ్యలారా, నేను కాలానికి కట్టుబడి యిట్లా ఉన్నాను. మహాత్ముడంటే నాకూ భక్తి ఉన్నది. గవర్నమెంటులో ప్రస్తుతం నాకొక పనిఉన్నది. అందుకని యీపాడుగుడ్డలు వేసుకోవలసివచ్చింది. అయినా ఇవన్నీ పాతగుడ్డలే. ఇప్పుడు క్రొత్తగా విదేశీగుడ్డలు కొనడంలేదు. ఇవి చిరిగిపోతే ఖద్దరే కొంటాను. ఖద్దరంటే నాకూ అభిమానమే. ఇంట్లో ఖద్దరే వేస్తామండి. ఇప్పుడేమిటి? మావాళ్లంతా తాతతరాలనుంచి ఖద్దరే కట్టేవాళ్లు. ఇప్పుడుకూడా మా యింట్లో పరుపులకంతా ఖద్దరే. మావాళ్లకు నేనిచ్చేదంతా ఖద్దరే. నేనూ ఏదో ఒకటి ఖద్దరుగుడ్డ వాడుతున్నాను. ఈ తువాళ చూడండి. అస్పృశ్యత నణగ ద్రొక్కాలెనని ఎన్నాళ్లనుంచో అనుకుంటూనే ఉన్నాను. త్రాగుబోతుతనాన్ని తరిమి వేయవలెనని కూడా అనుకొనేవాడినే. ఏతావాతా ఇప్పుడు మీదయవల్ల పంచాయితీకోర్టు ప్రెసిడెంటు కావలెనని ఉన్నది. నాకు అడ్డుతగలకండేం. మీరేమిచెప్పితే అది చేస్తా. మీకు పరమభక్తుడను. నేనిప్పుడేమి చెప్పితే నేమి లాభం! మీరు నా స్వభావం చూడకపోతారా? ఇంతకూ నన్నే నేను పొగుడుకోవలసి వచ్చిందే అని చింత" అని కాంగ్రెసువాలాలతో కల్లబొల్లి మాటలు చెప్పినాడు. ఈతని దైన్యము, ఉద్యోగపుపిచ్చ చూచి కాంగ్రెసువాలాలు నవ్వుకొన్నారు. ఈ ప్రభుత్వపు పంచాయితీకోర్టుగొడవ కాంగ్రెసువాలాలకు అక్కరలేదని పాప మామానవుడు అనుకోలేక పోయినాడు. ఒక జస్టిసుపార్టీ అభ్యర్థి రాజారావుకు పోటీగా నిలిచినాడు. జస్టిసువారి కా స్థానం దక్కనీయకపోతే నిరంకుశం నిర్మూలమైపోతుంది. పాపమితనుంటే ఏదో ఉపాయంగా నడుపుకొంటాడనుకొన్నారు కాంగ్రెసువారు. రాజారావుకు కొంతవరకు సహాయంచేసినారు.

రాజారావీవిధంగా బ్రతిమాలుకోవలసిన వారిని బ్రతిమాలి, లాలించవలసిన వారిని లాలించి, బెదిరించవలసిన వారిని బెదిరించి, ఎట్లాగైతే నేమి తనకార్యం ఒడ్డెక్కించుకొన్నాడు. ఆ పంచాయితీ కోర్టుకు ప్రెసిడెంటైనాడు. అప్పుడాయనకు సంతోషం పొంగి పొర్లిపోయినది. తన స్నేహితులతో చెప్పి తనకు ప్రశంసక సభ చేయించుకొన్నాడు. అయితే దాని ఖర్చులకు తానే డబ్బు యిచ్చుకొన్నాడు లెండి. ఆ సభలో కార్యక్రమ మేమిటంటారా? ఫలహారాలు, ఉపహారాలు, యిష్టాగోష్ఠులు. ఎక్కడవిన్నా ఆయన శూరుడు, వీరుడు, కార్యదక్షుడు, దేశాభిమాని అనుస్తుతే. అంతటితో తన స్వహావృక్షపు తూకము మించి పోయినాడు. రాజారావు ఉబ్బి తబ్బిబ్బవుచున్నాడు. ఎప్పుడు తెల్లవారుతుందా ఎప్పుడు వెళ్లి తాను ఆ అధికారపు కుర్చీలో కూర్చుంటానా అని ఆ రాత్రిఅంతా బులపాటం పడుతున్నాడు. నిద్రపట్టలేదు. ఎట్లా పడుతుంది? ఊహల తరంగాలు పొర్లి పొర్లి వస్తూ ఉండినవి. తెల్లవారినది.

రాజారావు కాలకృత్యాలు తీర్చుకొని దుస్తులు తగిలించుకొని తనమిత్రులు యింకా రాలేదేమా అని విసుగుకొంటున్నాడు. అయనకేమి పనిఉన్నది. "పాటిమీద దేవరకు కూటిమీదనే ధ్యానముగదా!" ఇంతలో స్నేహితులు వచ్చినారు. అంతా కలిసి గ్రామ చావడికి వెళ్లినారు. అక్కడ పంచాయితీదార్లందరూ సభతీరినారు. ఏవో కేసులు విచారణకు వచ్చినవి. రాజారావు కుర్చీలో దర్జాగా కూర్చున్నాడు. రికార్డు కట్టలు విప్పినాడు. సీలు చేత దీసుకొన్నాడు. ఎర్రసిరాకలం పట్టుకొన్నాడు. ఇంతవరకు అంతా దర్జాగానే గడచిపోయినది. కాగితాలు తేరిపార చూచినాడు. పాప మామానవుడికి అన్ని కాగితాలు ఒక్కటీరుగానే కనిపించినవి.

దేనిమీద ఏమి చర్చ జరుపవలెనో, ఏమి వ్రాయవలెనో, ఎక్కడ సంతకం చేయవలెనో, ఎవరికి యెప్పుడు పంపవలెనో తెలియలేదు. తికమకపడుచున్నాడు. ఆ అవస్థ చూచి మెల్లగా ఒక స్నేహితుడాయన దగ్గరకు చేరినాడు. ఆయన మాత్ర మింతకంటే తక్కువవాడా? ఆయనకూ తెలియలేదు. అయితే ఆయనొక నియోగం చేసినాడు. "ప్రెసిడెంటుగారికి సుస్తీగా ఉన్నది. డాక్టర్ గారు జాగ్రత్తతో విశేషం పనిచేయ వద్దన్నారు. కనుక యీనాటికి సభ చాలిస్తే బాగన్నాడు." సందుదొరికినది. బ్రతుకుజీవుడా అని కేసులకు వాయిదా గూడ చెప్పకుండానే గబుక్కున లేచి సరాసరి యింటికి వెళ్లినాడు. కాని అక్కడనూడా యిదేచింత. "ఈపాడు ఉద్యోగమెందుకు వచ్చిందిరా దేవుడా! ఈపని యిట్లా నిర్వహిస్తానా" అని అదే దీనితో పగలంతా గడిచినది. ఆరోజు సరిగా భోజనంకూడా చేయలేదు. నడిరేయికూడా అయినది. అంతా గాఢనిద్రలోనున్నారు. రాజారావుకు నిద్రపట్టలేదు ఈసమస్య తేలనూలేదు. శ్లేష్మంలోపడ్డ యీగవలె తన్నుకొంటున్నాడు. ఆసమయానకాయన యెదుట నొకవ్యక్తి సాక్షాత్కరించినది. ఆవ్యక్తి మెల్లగా యిట్లన్నది: "తమ్ముడా! చింతపడకు నీకు ఫర్వాలేదు. నేనున్నానుగా. నిన్నిప్పటినుంచీ నే నావేశిస్తున్నాను. పనులన్నీ నేను చేస్తాను. అయితే నీవు నాకొక ఉపకారం చేయాలి" అని. రాజారావుకు గుండె ఝల్లుమన్నది. నిబ్బరించుకొన్నాడు. "ఎవరునీవు" అన్నాడు. "నాయనా! నాకథ చాలా ఉన్నది; సంగ్రహంగా చెప్పుతాను విను. నే నీ యింటి ఖావందును. నాపేరు బాలయ్య; వకీలుని; కార్పొరేషన్ మెంబరు కావలెనని యెన్నోసార్లు పడ్డవాడిని. ఒకమారు జస్టిసుపార్టీ వాడినిగా ప్రయత్నించి ఓడిపోయినాను. రెండోమారు ఏపార్టీ వాడినంటే బాగా అని ఆలోచించినాను. ఇండిపెండెంటుపార్టీ వాటంపార్టీగా ఉందిరా అని దానిలో దిగినాను. కాంగ్రెసువాలాల నాశ్రయించినాను; ఎన్నోతంటాలు పడ్డాను. కాని చివరకు గురికి బెత్తెడుదూరంలో ఎగిరిపోయినాను. ఈమారైనా ప్రయత్నించి గెలుద్దామనుకొన్నాను. మాయదారి మృత్యువు నన్ను మ్రింగివేసినది. ఈఎలక్షన్లు అయ్యేవరకైనా నన్నుంచండయ్యా అని ఆమృత్యుభటులను బ్రతిమాలినాను. భంగపడినాను. నామీద ఆబండగుండెముండకొడుకులకు దయరాలేదు. అప్పటినుండి నేను దయ్యానైనై తగినవాడెవడు తటస్థపడుతాడా అని యిట్లా తిరుగుతున్నాను. నాఅదృష్టంవల్ల యిప్పటికి నీవు చిక్కినావు. నాయనా! అయినవాళ్లెవరూ నాజోలి అంటించుకొనటమే లేదు. నీధైర్యసాహసాలుచూస్తే నీవే నాకు తగినవాడవని తోచినది. ఈయింట్లో నీవున్నప్పటినుండీ నీకూనాకూ బాదరాయణసంబంధం కలిసినది. నీద్వారా నేను ముక్తిపొందాలి. తండ్రీ! కార్పొరేషన్ ఎలక్షన్లు వస్తున్నవి. దానిలో నీవీవార్డుకు మెంబరు కావాలి. నిన్ను నేనావేశించుకొని ఉండి ఆకార్యాలలో పాల్గొని సంతోషిస్తాను. మెంబరుకాగలనా అని సందేహించకు. నేను నిన్నావేశించి నాపలుకుబడి ఉపయోగించి గెలిపిస్తాను. ఇదే నీవుచేయవలసిన ఉపకారం." అన్నది ఆ వ్యక్తి.

రాజారావు మరింత దిగులుపడ్డాడు. నోట మాటరాలేదు "అమ్మయ్యో! దయ్యము నన్నావేశిస్తానంటుందే. ఇదేమి గోలరా దేవుడా! నేను మళ్లీ మనుష్యులలో కలుస్తానా" అని ఆలోచిస్తూ ఉన్నాడు.

"పిచ్చిపిచ్చి ఆలోచనలు చేయకు. నేనునీమంచికే చెపుతున్నాను. వినకపోతే చెడుతావు" అన్నదిదయ్యము. అప్పుడు "దయ్యాలలో మేలుచేసేవి కూడా ఉంట"వని సైకాలజీవారు చెప్పినమాటలు రాజారావుకు చటుక్కున జ్ఞాపకమునకు వచ్చినవి. ఏమైనా కానీ అని మొండిధైర్యం తెచ్చుకొని సరే అట్లాగే చేస్తా'నన్నాడు రాజారావు. దయ్య మతనిని ఆవేశించినది.

అప్పటికి తెల్లవారవచ్చినది. రాజారా విప్పుడు మామూలు రాజారావుగాడు. బాల రాజారావు అయినాడు. అతని ఉత్సాహం ద్విగుణమైనది. పిమ్మట స్నేహితులను లేపినాడు. ఈసంగతి చెప్పుదామా, చెప్పితే వాండ్లు భయపడుతారేమో అని ఆలోచించి యిప్పుడే చెప్పవద్దనుకొన్నాడు. తర్వాత కోర్టుకు వెళ్లినాడు. ఎన్నాళ్ళనుంచో ఉన్న నిల్వకాగితాలన్నీ బయటకు తీసినాడు. వాటిమీద అడ్డదిడ్డంగా చకచకా బరికినాడు. ఆకోర్టులో తనతీర్పుకు ముగ్గురు అడ్డుతగులుతుండేవారు.

వారిలో ఇద్దరకేదో ఆశలుగొల్పి వశపరుచుకొన్నాడు. ఇక నొకరున్నారు. పెద్ద ఉద్యోగిఅల్లుడు. తన స్నేహితుడుగదా! అప్పులు చేసినా ఫర్వాలేదు. తెమ్మనుకొన్నాడు. 5 మీటింగులకు హాజరు కాలేదని జబర్దస్తీ సెక్షన్‌తో ఆఒక మెంబరును తొలగించినాడు. ఇక తనయిష్టం నిరాఘాటంగా సాగుతూ ఉన్నది. కేసులు టపాకాయలవలె ప్రేలగొట్టుతూ ఉన్నాడు. స్నేహితులు వీడి కెంత శక్తి యెక్కడ వచ్చినదిరా అని ముక్కుమీద వ్రేలువేసుకొనుచున్నారు. కాంగ్రెసువారిని చూచినప్పుడు వంకవంకర పన్నాలు పెట్టి చిరునవ్వుతో వెళ్లగా తప్పించుకొని తిరుగుతూ ఉండేవాడు.

ఇంతలో కార్పొరేషన్ ఎలక్షన్లు సమీపించినవి. అభ్యర్థిగా నిల్వమని రాజారావును మిత్రులు తొందరించుచున్నారు. అతనికీ దానిమీద ఆశపుట్టినది. అయితే ఏపార్టీతాపున నిల్చి తాను గెలుస్తానా అని ఆలోచిస్తూ ఉండగా దయ్యము ప్రత్యక్షమైనది. "నాలుగు ప్లాటుఫారం లెక్చర్లిస్తూ పత్రికలలో హడావిడిగా పేర్లు వేయించుకొంటూ దేశసేవకులమని పేర్లు పెట్టుకొని వీలుచిక్కినప్పుడేదో ఉద్యోగం లంకించుకొని నోటవేసుకొనే మనబోటివాళ్లకి గాంధీ సన్న్యాసియముడులాగా దాపురించినాడు. అన్నెపతిక తెచ్చిపెట్టినాడు. మెదిలితే స్వార్థత్యాగమంటాడు. ఏదో పదిడబ్బులు మూటగట్టాలని గదా మన మందులో దిగడం; స్వార్థత్యాగంచేసి నోట మట్టికొట్టుకొంటామా? అయితే ఏమిచేస్తాము? కానికాలం వచ్చినది. ఆయన మహిమ కక్కులేకుండా ఉన్నది. దేశమంతా ఆ గోచి పాతరాయుడి మాటఅంటే తలమీద పెట్టుకొంటున్నది. కాంగ్రెసుముద్ర నిరాఘాటంగా చెల్లిపోతూ ఉన్నది. లేకపోతే మొన్న మొన్న తలవెళ్లపెట్టిన కుర్రకుంకచేత సురేంద్రనాథబెనర్జి అంతవాడు అమాంతంగా ఓడిపోవలసిన గ్రహచారమా? కాబట్టి ఎలక్షనులు కాస్తా అయ్యేవరకూ మనం కాంగ్రెసులో చేరవలసినదే. అందుకు కావలసిన వేషాలు నేను వేయిస్తూ ఉంటానులే అట్లా నడుచుకో. తర్వాతసంగతి చూతాము" అని చెప్పి రాజారావులో దయ్యము లీనమైనది. అంతటినుండి బాలరాజారావు కాంగ్రెసు నాయకులచుట్టూ రోజుకు పదిమార్లు తిరుగసాగినాడు. అధికారుల దగ్గరకు వెళ్లటప్పుడు సిల్కులు, గ్లాస్గోలు వేస్తూఉన్నా కాంగ్రెసువారిదగ్గరకు గాననంబరు ఖద్దరువేసుకొనేవచ్చేవాడు. ఈగబ్బిలపు వేషమేమిటయ్యా అంటే "అదీ ఖద్దరేనోయ్! ఖద్దరుఖద్దరని నాప్రాణం తీస్తారేంరా. మీరంతా లోకానుభవం లేనిపిచ్చిపిల్లకాయలురా. నాసగం, నా వెంట్రుకలు; నా జబర్దస్తీ, నా వేషం చూడండి. అని గబగబా నాలుగూ అరచి బూకరిస్తూ ఉండేవాడు. నాశివిలికాలానికి వచ్చిపోయే సంచా ఇప్పుడే యిస్తా; నన్ను కాంగ్రెసువాళ్లలోగా నమ్మండి. అభ్యర్థిస్థానం యిప్పించండి." అని కాంగ్రెసువారి నాశ్రయిస్తూ ఉండేవాడు. ఇవన్నీ నిష్కామ్యంగా చేస్తున్నారా అంటారేమో! ఏనాడు అనాదిని కాంగ్రెసుపక్షాన అభ్యర్థిగా నిలుపకపోతే అంతులో అర్థమున్నదిలేదండి. చివరకు సంగతి బయట పెట్టినాడు. పక్కా కాంగ్రెసువాదులుగా ఉండగా యీగోష మీద పిల్లినిలుపుట బాగుండదని అనుకొన్నారు. కాంగ్రెసుసభవారు "నీవింకనూ కాంగ్రెసు మెంబరుగా చేరి ఉండవు; కాబట్టి నిన్ను కార్పొరేషనుకు పంపుటకు వీలుగాదు. కాంగ్రెసు మెంబర్లు కార్పొరేషనుకు వెళ్లాలంటే అట్టి స్థానాలుండునా! ఉద్యోగస్థులుకాదా యీపార్టీకి పనికొస్తుంది" అని వారు బాలరాజారావుతో చెప్పినారు. వదొక్క మంతెట ఆశ చావలేదు. "అయ్యలారా! మిమ్మల్ని అనుకుంటూ ఉన్నది కేవలము రాజారావే అనుకోనండి; ఇదివరకు మీవల్ల సహాయం పొందినవాడినే; మీకు కొద్దిగొప్ప పరిచితుడను; వకీలును; నేనాయన నాదేశించిఉన్నాను; బాలయ్యను. నన్నైనా మీరు నిల్చోరా? ఎట్లాగైనా నన్ను మీరు కార్పొరేషన్లోకి పంపండిరా? నామిత్రులంతా నాకే సహాయం చేస్తానంటున్నారు. నేను తప్పక గెలుస్తాను. నన్నే మీతరపు కేండిడేటుగా పెట్టుకొంటే కాంగ్రెసుగౌరవం దక్కుతుంది. మావంటివాళ్లు వస్తేనే మీ కాంగ్రెసుకైనా గౌరవం. నాలాగా దిట్టంగా బూకరించేవాడు లేకపోతే కార్పొరేషన్ అంతా నిద్రపోతూ ఉండదా? నావిగ్రహాంచూచైనా ప్రతిపక్షులు హడలిపోతారే. ఇంకొకమారు నే నీలోకంలోనైనా ఉంటానో లేదో. నాయనలారా! కార్పొరేషన్ హాలులో

ఎలక్ట్రిక్ పంకాలు పట్టుకొని నాపితృదేవతలెట్లు తల్ల క్రిందుగా వ్రేలాడుతూ ఉన్నారో చూడండి. నేను కార్పొరేషన్ మెంబరుని కాకపోయేసరికి పుణ్యలోకాలు లేవట. పితృలోకంలో వారు సుఖంగా నుండుటకు వీలుండదట! వారి చెరవిడిపించుటకైనా నన్ను పంపరా? ఈమాత్రం పుణ్యం కట్టుకోరా? నన్నూ ఒక నాయకుడిని చేయరా? పగ నరింలో తలవంపు చేస్తారా, బాబూ! కాంగ్రెసుని వెళ్ళ అభిమానంతో పిల్లపూకమాటవిని నాపంటివానిని, త్రోసిరాజంటారా? ఇది న్యాయమేనా?" అని తన పేరుగూడా బయటపెట్టుకొని మొరపెట్టినది పయ్యము. ఇట్టి అధికారపు కోసవెర్రివానికి కాంగ్రెసు పక్షమున నిలుపుట సుతరాం పనికిరాదని కాంగ్రెసువారు నిశ్చయం గట్టి చేసుకొన్నారు; ససేమిరా అన్నారు. ఇక కాంగ్రెసువారి నాశ్రయించి ఫలము లేదనుకొన్నాడు బాల రాజారావు. తనకిక తోడెవరు అని చింతించినాడు. ఎందుకైనా మంచిదని మెల్లగా తన మిత్రుడు ఉదర్కని అల్లుని ద్వారా ఉదర్కని నాశ్రయించినాడు. ఆయన పక్షములో చేరినాడు. ఉదర్కని సద్గురమాత్రం ఆయన పయ్యము మున్నట్టు లేదు. ఆయన వెదురుకొంటాడేమో నని ఆయుర్వ్యాని ప్రజల కయిష్టుడుగా ఉన్నాడు. కాన ఉదర్కనికి తనకూ సంబంధమున్నట్టు ఇతరు లెవరితోనూ చెప్పలేదు.

పర్యాప్త తనకు ఓట్లకోసంకు ప్రచారం ప్రారంభించినాడు. "కాంగ్రెసువాళ్లంతా దొంగలు, పిచ్చివాళ్లు, ద్రోహులు, స్వార్థపరులు. అది బ్రాహ్మల పక్షము" అని యేమేమో కాంగ్రెసు వారిలను తెగించి బజారునపడి తిట్టి దిగపోయసాగినాడు. తాను చెప్పే మాటలలో యేమైనా సత్యమున్నదా? ప్రజలు విశ్వసిస్తారా? అని సందేహింపలేదు. తెగించినవానికి సముద్రము మోకాలిబంటి అన్నారుకాదా! అబద్ధాల పెండ్లికి నావి వరుస లెందుకు? ఒకనాడు తనకు ఓట్లవ్వని చెప్పుటకు మీటింగు పెట్టినాడు. దానిలో తనశక్తి సామర్థ్యములగూర్చి, కాంగ్రెసువారి అసమర్థతనుగూర్చి ఉపన్యసింప సాగినాడు. తన ఒడ్డూ పొడుగూ చూడమన్నాడు. ధైర్యంగాపోట్లాడుతానన్నాడు. అవసరమైతే కుస్తీపోటీలుగూడా ప్రదర్శిస్తానన్నాడు. ఊరోళ్లు యిలా ఉత్సాహముగా ఉన్నవే. నేను వచ్చి వీనినిండా రంగాణీపరిపిస్తానన్నాడు. గద్దెలలోనుంచిమంచిగంధపు వాసనలువిసరిస్తానన్నాడు. వంతెనలువేయిస్తానన్నాడు. ఏమేమో చెప్పుతున్నాడు. ప్రజలుమాత్రం మారుకోలేదు. "అయ్యా నీవేమి త్యాగంచేసినావు? ఎన్ని మార్లు జైలుకు వెళ్లినావు? సర్వదా ఖద్దరే కట్టుతున్నావా? నీవు యిప్పుడు తిట్టుతూ ఉన్న కాంగ్రెసునేయిదివర కెందుకు ఆశ్రయించినావు? ఇది నియమభంగముకాదా? నీతిలేని పనికాదా?" అని ప్రశ్నపరంపరలు కురిపించి నోరు మూయించినారు. "ఈకాలంలో త్యాగమే కొలత బ్రహ్మయ్యా! వట్టి పనికిరావు పోపోవయ్యా" అన్నారు. అంతటితో సభ చాలించి వెళ్లిపోయినాడు బాలరాజారావు. ఇదంతా దయ్యపుశక్తివల్లనే జరుగుతూ ఉన్నా 'ఆపయ్యము తనపేరు చెప్పితే ప్రజలు చెదురుతారేమో' నని తనపేరు చెప్పుకోలేదు. ఆపయ్యము తన స్నేహితులయొద్దకు రాజారావును తీసికొనిపోయి అక్కడమాత్రం తనపేరు చెప్పి రాజారావుద్వారా తనకు ఓట్లు పిండప్రదానం చేయమని దైన్యంగా చెప్పుకొన్నది. ఆపెద్దమను ష్యులకుగూడా భయంవేసినది. అప్పటికాపిశాచమెట్లాగైనా వదిలించుకొనుటకు తలలూగురచేసినారు. వారీవిషయము తమతమ మిత్రులతో వింతగాచెప్పినారు. ఆనోటఆనోట యీవార్త ప్రజలలో ప్రాకినది. 'పయ్యము ఓటుకోసం తిరుగుతూ ఉన్నదట. అది రాజారావును పూని ప్రతివారిని వచ్చి ఓటివ్వమని అడుగుతుందట.' అని గుసగుసలు బయలుదేరినవి. రాజారావును చూస్తే ప్రతివాడూ భయపడేవాడు. ఏదోవంకతో మొగం తప్పించేవాడు. రాజారావునుపలకరిస్తే ఏమికొంపమునుగుతుందోఅనిభయమే. స్నేహితులుగూడా రావడంమానినారు. పరివారమంతా పలుచబడినది. ఇద్దరువస్తూఉండేవారు. వారు యిదివరకు కొంతకాలం కాంగ్రెసులో పనిచేసినవారు లెండి. ఇట్టి భయాలన్నిటికీ గడితేరినారు.

ఎలెక్షన్ రోజు రానే వచ్చినది. ఉదయం 9 గంటలకు ఎన్నిక జరుగనున్నది. ఆ ఉదయాన్నే బాల రాజారావు లేచినాడు; క్షౌరము చేయించుకోవలెననుకొన్నాడు. మంగలిని పిలువమనుట కెవరూ లేరు. తానే బయలుదేరి వీథిలోకి వెళ్లి అటూ యిటూ చూచి

నాడు. ఇంటిప్రక్క అరుగుమీద అయ్యంగారు పని చేయించుకొనుచుండగా చూచినాడు. ఆ మంగలిని పని చేయుటకు రమ్మని పిలుచుటకు దగ్గరకు పోయినాడు. "మంగలీ! పనిచేయుటకు రా," అని పిలువబోయి "మంగలీ! ఓటేయవా?" అన్నాడు. ఆమాట చెవిన బడగానే మంగలి "వచ్చాను బాబో! ఓట్లదయ్యం" అని కెవ్వున కేకపెట్టి రోడ్డుమీదకు దుమికి పరుగెత్త సాగినాడు. ఆ అవసరిపాటులో కత్తి తగిలి అయ్యంగారి ముక్కు మొరికిపడినది. "అహాఅహా. ఓట్లపిశాచి నంబ మూకు సాపదే" అని అరచుచు అయ్యంగారు వీధిలో వీరంగ మేయుచుండిరి. అయ్యంగారి అకాండ తాండవం చూచి పాలుయిస్తూవున్న ఆవు బెదరి చిందులు త్రొక్కుచుండెను. దాని కాళ్ళకి కట్టిన గడ్డి మూడ గలగలలాడినకొలదీ ఆవు మరింత బెదరి పాలు తీయు వానిని పెటిల్లున తన్నినది. పాలొలికిపోయినవి. పాలవాడి మోకాలు తొలగినది "ఓట్లదయ్యం నా మోకాలు విరిచిందె సామీ!"అని వాడు గొల్లున యేడ్వ సాగెను. మంగలి పరిగెత్తుకొని పోవుచుండగా మొగము నిండా పసుపు పూసుకొని స్నానానికి పోవుచున్న మళయాళస్త్రీ చేతిలోని బిందెకు వాడితల పెటిల్లున తగిలినది. "ఓ దేవుడా! ఓట్లదయ్యం నావెంటబడి నాతల పగలగొట్టిన" దని అరచి మరింత వేగముగా పరుగెత్తినాడు. ఆబిందె జారి మళయాళస్త్రీ కాళ్ళమీద పడినది. ఆమె చిటికినవ్రేలు చితికినది. ఆ రివ్వులో ఏమీ తెలియక బిందె విసరివేసి జుట్టువిడి వీరగా చిందులు వేయుచుండెను. బిందె ప్రక్కనున్న ముసలమ్మ మూపు మీద పడినది. "ఆమె ఓట్లదయ్యం నామూపు విరిచిన" దని మొత్తుకొనుచుండెను. మళయాళస్త్రీ చిందులు చూచి ఒక గొల్లవాడామెకు శివశక్తి పూనినదనుకొని పంబలజోళ్లు వాయింపించుచు వారపోసి, ధూపమువేసి శివమెత్తి కేకలువేయుచూ "తల్లీ! శాంతించు,శాంతించు" అని అట్టహాసం చేసినాడు. ఆమె యోగణాచారియో నని జనము చుట్టూమూగినారు. ఇంతలో ఆమె తిమ్మిరి అణిగినది. "శాంతింపు చట్టుబండలుగాను ఓట్లదయ్యం నా వ్రేలుకొరికి"నదని వెక్కివెక్కి ఏడ్చుచుండెను. ఆమాట వినగానే "చచ్చితిమి బాబో! దయ్యము దయ్యం" మని అరచుచూ ఎక్కడివారక్కడ పారిపోయిరి. రాజారావును ఓట్లదయ్యం పట్టినదని యీవిధంగా అందరకూ తెలిసిపోయినది. అతనిపేరు చెప్పితే హడలిపోతున్నారు. బాలరాజారావు "నీగండరగోళమంతా చూచి నా గ్రహచారమిట్లావచ్చినదే" అని విచారపడినాడు. తన స్నేహితులైనా తనకు సహాయం చేయరా అని ఒక్కమారు కారులో వారందరియిండ్లకు తిరిగినాడు. "దయ్యానికి నీకు ఓటిచ్చి లద్దినంతెమ్ము కొనేనా బ్రతుకుతారా? నీ కిపిచ్చి యెందుకు పోపొమ్మని నిర్మొగమాటంగా చీవాట్లు పెట్టినారుకొందరు. కొందరు "చూతాములె" మన్నారు. కాని బాలరాజారావుకు ఆశ తీరలేదు. పోలింగుస్టేషన్ దగ్గర నిల్వబడి తాను తన శక్తిసామర్థ్యములనుగురించి ఉపన్యసిస్తే ఓట్లన్నీ గల్లున తనకే రాలుతాయని పిచ్చినమ్మకం.

మిత్రులతో పోలింగ్ స్టేషనుకు పోయినాడు. తాను, తనతో ఉన్న మిత్రులు తమ శక్తిసామర్థ్యములను గురించి దీర్ఘోపన్యాస మిచ్చినారు. ఓటర్లను దీనంగా యాచించినారు. కాంగ్రెసువాలాలనన్నీ ముక్కముక్కలుగా ఖండించినారు. వాటికన్నీ జవాబు చెప్పుదామంటే బుర్రలో సరుకు సట్టిపోయినది. "దయ్యానికి నీకు ఓటేమిటి? ఇందరిని ముక్కులుకొరికినావు, కాళ్లువిరిచినావు, మూపులు విరిచినావు, ఊరంతా అల్లకల్లోలం చేసినావు. నిన్నే కార్పొరేషనులోకి పంపితే మమ్ములను పీకుకొని తినవా?" అని ఓటర్లు తిరుగబడి కాంగ్రెసు అభ్యర్థికే ఓట్లిచ్చినారు. ఓటీయకపోతే పట్టి పీకుకొని తింటుందేమోనని భయపడి కొద్దిమంది మాత్రం బాలరాజారావుకు ఓట్లిచ్చినారు. తెల్లవారి బాలెట్ పెట్టె తెరచినారు. ఓట్లు లెక్కించినారు. రాజారావుకు 40 ఓట్లు; 400 ఓట్లు కాంగ్రెసు అభ్యర్థికి వచ్చినవి. కాంగ్రెసుఅభ్యర్థియే జయించినాడని ప్రకటించబడినది.

రాజారావుగుండె బండబారినది. దేహముకంపించినది. అట్టె సావుగంట ఆలోచించినాడు. "నాకొక ఓటియ్యవా?" అని పెద్ద కేకవేసినాడు. అప్పటినుండి దొరటోపీ పుచ్చుకొని ప్రతివారి యొద్దకు పోయి "నాకొక ఓటియ్యవా" అని ఊపిరితిరుగకుండా అడుగుతాడు. ఇట్లా ఊరంతా తిరుగుచున్నాడు. వానిని జూచి ఓట్లదయ్యము వస్తూఉన్నాదని ప్రజలంతా విరుగ త్రొక్కుకొంటూ ఉండేవారు. కొందరతనికి పిచ్చెక్కినదన్నారు. పిచ్చిఆస్పత్రికి పంపినారు.

ఒకనాడు డాక్టరు ఆఫీసుగదిలో ప్రవేశించినాడు. డాక్టరు కుర్చీలో కూర్చొన్నాడు. బల్లమీద నున్న సిరాబుడ్డి తీసి 'యిదిగో నా కిరీటం' అని నెత్తిన పెట్టుకొన్నాడు. ఆ సిరా ఒక్కి నెత్తిన కారినది. "బలే నాకు పన్నీరుతో అభిషేకం చేస్తున్నారా దేవతలూ! నే నిప్పుడీ ప్రపంచానికంతా రాజుగా ఎన్నుకోబడ్డాను. మీరంతా నా నౌకర్లు. నేను చెప్పినట్లు మీరంతా వినుకోవాలి. నాకు ఓట్లేయని వాళ్లు అందరూ దేశద్రోహులే. వాండ్లని నరకండి, నలిపివేయండి, నజ్జునజ్జు చేయండి. అందరూ నన్ను పిచ్చివాడంటారు. అయితే నా పిచ్చి నాకు కనపడదేం? కాదు; వాళ్లే పిచ్చివాళ్లు. కాంగ్రెసువాళ్లే అసలు పిచ్చివాళ్లు. వాళ్లకు స్వరాజ్యం యియ్యాలిస్తానూ? నేనేగా యిప్పుడు రాజుని. రాజేమిటి! మంత్రి, సేనాపతి, కోశాధిపతి, అంతా నేనే. నా యిష్టమే యిష్టం. అదే శాసనం. కాదనేవాడెవడు? కాంగ్రెసువాళ్లని నల్లనీళ్లమీద పెట్టిస్తా. జైళ్లలో వేయించి నూను లేకుండా మాడుస్తూ కొరడాలతో కొట్టిస్తా. వాళ్లనసలు నా రాజ్యంలో — రాజ్యంలో ఏమిటి? యీ లోకంలోనే ఉండనీయను. ఉప్పు పాత్రల్లో ఊరవేయిస్తా. అసలు యిదంతా బ్రాహ్మల తంత్రం. వాళ్ల విభూతిపెండికట్లు చూస్తే నా ఒళ్లు మండుతుంది. వాటిమీద తారు పూయించాలి. బ్రాహ్మలకందరికీ తలపన్ను వేయండి; నా ఉత్తర్వు అయినది. వాళ్ల జంధ్యాలతో నా గత్తాలకు త్రాళ్లు పేనించండి. వాళ్లు నా దేశంలో ఎందుకు ఉండాలి? పొమ్మనండి; పొమ్మనండి; ఇది వాళ్ల తాత సొమ్మా? సంస్కృతం వాళ్ల చదువు; అది ఎవరూ చదువకూడదు. ఆ పుస్తకాలన్నీ తగలపెట్టాలి. అని నా ఆజ్ఞ. ఓయ్ నౌకర్లూ, వింటున్నారా? జాగ్రత్త, ఈ గుళ్లుగోపురాలన్నీ వాళ్లవి. అవన్నీ పడగొట్టండి. ఈ రోడ్లు, కాల్వలు, ఆనకట్టలు, ఆస్పత్రులు వాళ్లకోసమే కట్టుకొన్నారు. అన్నీ ధ్వంసం చేయండి. ధ్వంసం చేయరేం" అని పేపరువెయిట్లు సిరాబుడ్లు వగైరా గాజుసామానులన్నీ పగలగొట్టుచుండెను. ఏమేమో వాగుచుండెను. ఎవరు అడ్డుపోయినా అగపట్లులేదు. డాక్టరుగూడ వచ్చినాడు. బయటికి రమ్మన్నాడు. "డాక్టర్! నేను రాజును; నాకు సలాంచెయ్యవేం? ఇదిగో ఆశీలుప్రకు దెబ్బ తగిలింది. పాప మేడుస్తూ ఉన్నది. దానికి కట్టుగట్టు" అని అద్దాల బీర్వాను గురిచూచి ఒక్క గ్రుద్దు గ్రుద్దినాడు. గాజుపెంకులు గ్రుచ్చుకొని చేతికి రక్తము కారుచుండినది. డాక్టరు మంచిమాటలతో మెల్లగా వానిదగ్గరకు చేరి గట్టిగా పట్టుకొని చేతికి కట్టుకట్టి వానిని ఒకగదిలో పడవేసినాడు.

ఆరోజు రాత్రి అక్కడనుండి ఎట్లాగో తప్పించుకొన్నాడు రాజారావు. అందరూ నిద్రపోయేవేళ యగుటవల్ల యేమీ గోలజరుగలేదు. మెల్లగా పార్థసారథి గుడియొద్దకు చేరినాడు. కోనేటియొడ్డున పండుకొని వాగివాగి సొక్కి నిద్రపోయినాడు. తెల తెలవారుచుండగా పార్థసారథిఆలయములో మంగళవాద్యములు మ్రోయుచుండెను. అది తన విజయధ్వానము లనుకొన్నాడు. రాజారావు చప్పున లేచి కూర్చొన్నాడు. ముందుకు పారజూచినాడు. కోనేటిలో కనుపడుచున్న తన పాపను చూచినాడు. "నేను గెల్చినాను కాదా? ఇక నేను కార్పొరేషన్ మెంబరునేగా?" అని ఆ పాపనడిగినాడు. "ఏం మాట్లాడవే" మన్నాడు. అది పలుకలేదని కోపము వచ్చినది. ఎగిరి దాని నొక్క తన్ను తన్నినాడు. ఆ తన్నుతో తానే తల్లక్రిందైనాడు.

ఇహాలోకం